

CZU: 343.5:336.25

IMPACTUL EFECTUĂRII ACHIZIȚIEI DE CONTROL ASUPRA CONSUMĂRII UNOR INFRAȚIUNI CU CARACTER TRANZACȚIONAL

Vitalie STATI

Universitatea de Stat din Moldova

Problema (ne)consumării infracțiunii, în legătură cu care se efectuează achiziția de control, este esențială sub aspectul aplicării legii penale în strictă corespundere cu principiul legalității. Or, de aceasta depinde calificarea faptei persoanei care a fost supusă achiziției de control, precum și mărimea pedepsei aplicate acestei persoane. Obiectivele prezentului studiu rezidă în analiza detaliată a problemei în cauză, în propunerea de soluții pentru cei care aplică legea penală și în generarea de idei care pot fi luate în considerare de către legiuitor în procesul de perfecționare a legii penale. În rezultatul analizei efectuate, s-a ajuns la concluzia că efectuarea achiziției de control trebuie să constituie temeiul invocării art.27 CP RM la calificarea infracțiunii comise de înstrăinătorul supus acestei măsuri speciale de investigații. În cazul infracțiunilor prevăzute la art.217¹ (în prezența modalității normative de înstrăinare ilegală), la art.290 (în modalitatea normativă de comercializare fără autorizația corespunzătoare) etc. din Codul penal, achiziția de control a unor entități corporale sau corporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, poate fi considerată cauză independentă de voința înstrăinătorului, care face ca acțiunea de trecere a respectivelor entități în posesia ilegală a dobânditorului să nu-și producă efectul. *Ad similibus*, în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM (în modalitatea normativă de punere în circulație), efectuarea aceleiași măsuri speciale de investigații poate fi considerată cauză independentă de voința înstrăinătorului, care face ca acțiunea de introducere a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false în circuitul financiar să nu-și producă efectul.

Cuvinte-cheie: achiziție de control, infracțiune consumată, tentativă de infracțiune, înstrăinător, dobânditor, înstrăinare ilegală, dobândire ilegală, participare, intenție, eroare de fapt.

THE IMPACT OF ACQUISITION OF CONTROL ON THE COMPLETION OF SEVERAL CRIMES RELATED TO TRADE ACTIVITIES

It is absolutely essential to address the issue of (non-)completion of the crime, in relation to which the acquisition of control is made, in order to ensure the fact that the criminal law is applied in strict accordance with the principle of legality. Only after this we will be capable to qualify accordingly the act committed by the person subjected to the acquisition of control and also to establish the exact penalty for his or her actions. The objectives of this study resided in performing a detailed analysis on the issue in question, in proposing relevant solutions for entities within the criminal law and in generating ideas that will eventually be considered by the legislator with regard to improving the criminal law. As a result, it was concluded that carrying out the acquisition of control must be the single basis for invoking art.27 PC RM on the qualification of the crime committed by the alienator subjected to this special investigative measure. In the case of the crimes referred to in art.217¹ (in the presence of illegal alienation in its normative form) and in art.290 (in the presence of trade without appropriate authorization in its normative form) etc. of the Penal Code, the acquisition of control of physical or non-physical entities, which exist in free circulation, limited or under ban, can be considered a motive independent of the will of the alienator, which disables the effects of passing the respective entities into the illegal possession of the acquirer. *Ad similibus*, in the case of the crimes referred to in art.236 PC RM (in the presence of putting into circulation in its normative type), carrying out the same special investigative measure may be considered as a motive independent of the will of the alienator, which disables the effects of putting into financial circulation false money signs or false securities.

Keywords: acquisition of control, completion of the crime, attempted crime, alienator, acquirer, illegal alienation, illegal acquisition, participation, intention, error in effect.

Introducere

În unele articole din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM) atestăm exemple de activități infracționale care au un caracter bilateral. Comun pentru astfel de activități este că ele se desfășoară în contextul aceleiași infracțiuni, sunt corelative între ele și presupun o cooperare între cel puțin două persoane. În afară de aceasta, respectivele activități infracționale au un caracter tranzacțional, întrucât presupun transmiterea în posesie de către una dintre părțile la tranzacție a unor entități corporale sau

incorporale și, respectiv, obținerea în posesie de către o altă parte la acea tranzacție a respectivelor entități corporale sau incorporale¹. Ne referim la activități ca: punere în circulație - obținere; comercializare - procurare; înstrăinare - procurare; comercializare - dobândire etc. Asemenea activități sunt nominalizate în art.185¹, 185², 199, 208¹, 214¹, 216, 217¹-217³, 236, 237, 250¹, 251, 260⁴, 290, 292, 301¹, 359, 361 sau în altele din Codul penal².

În scopul descoperirii și cercetării infracțiunilor care presupun participarea înstrăinătorului și dobânditorului, poate fi necesară efectuarea unor măsuri speciale de investigații. În special, se are în vedere măsura specială de investigații denumită „achiziție de control”. În acord cu lit.i) pct.2) alin.(1) art.18 al Legii privind activitatea specială de investigații, nr.59 din 29.03.2012 [1] (în continuare – Legea nr.59/2012), achiziția de control este o măsură specială de investigații efectuată cu autorizarea procurorului. În conformitate cu art.33 al legii în cauză, achiziția de control constă în cumpărarea de servicii sau bunuri aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, în scopul efectuării unor constatări tehnico-științifice sau expertize judiciare ori în scopul investigării unei infracțiuni sau identificării făptuitorilor care au săvârșit această infracțiune.

Noțiunea „achiziție de control” este definită și în doctrina juridică: „Achiziție de control este măsura specială de investigații, constând în folosirea unei legende³ pentru a se achiziționa obiecte, substanțe, produse sau servicii de la o persoană suspectată că desfășoară o activitate infracțională, în scopul înregistrării acțiunilor ei ilegale, al relevării și contracarării infracțiunii pe care o comite, al reținerii ei în flagrant, precum și al soluționării altor sarcini tactice operative” (A.A. Veselovski) [2]; „Conținutul achiziției de control îl constituie ansamblul de acțiuni de realizare de către organul abilitat a unei tranzacții simulate de vânzare-cumpărare, în cadrul căreia, pentru a se obține informații relevante sub aspect operativ, se achiziționează, cu aprobarea și sub controlul aceluia organ, bunuri de la o persoană care prezintă interes operativ” (E.V. Ivanova) [3, p.227]; „Prin „achiziție de control a drogurilor” se înțelege totalitatea acțiunilor prin care se simulează efectuarea tranzacției de procurare a mijloacelor narcotice, a substanțelor psihotrope, a precursorilor acestora, a instrumentelor, a echipamentului sau a altor obiecte legate de traficul de droguri” (S.A. Ciumarov) [4]; „Achiziție de control constituie măsura specială de investigații, prin care organele și persoanele abilitate simulează achiziția de bunuri, de substanțe, de obiecte de valoare sau de alte foloase materiale, ori beneficierea de servicii, fără a urmări scopul de consum al acestora sau de punere a lor în circulație, dacă există informații privind prezența unor indicii de pregătire, săvârșire sau consumare a unei fapte ilegale” (A.A. Pomelov) [5].

Din aceste definiții reiese că, în esență, achiziția de control reprezintă o acțiune de simulare a săvârșirii unei infracțiuni, desfășurată de către cei abilitați să efectueze această acțiune în vederea îndeplinirii unor sarcini ale activității speciale de investigații, prin care se urmărește prevenirea consumului sau a punerii în circulație a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă (de exemplu: medicamente contrafăcute; droguri sau analogi ai acestora; semne bănești false sau titluri de valoare false; carduri sau alte instrumente de plată false; arme de foc sau muniții etc.).

În opinia lui I.Molnar, „agenții sub acoperire au permisiunea legii să comită fapte prevăzute de legea penală în scopul realizării misiunii lor de a proba activitățile ilicite care se înscriu în fenomenul criminalității organizate” [6, p.267]. Din această perspectivă, apare următoarea întrebare: este oare lipsa caracterului infracțional al faptei, săvârșite cu ocazia efectuării achiziției de control, un factor care influențează asupra consumării infracțiunii comise de înstrăinătorul supus acestei măsuri speciale de investigații?

Problema (ne)consumării infracțiunii, în legătură cu care se efectuează achiziția de control, este esențială sub aspectul aplicării legii penale în strictă corespundere cu principiul legalității. Or, de aceasta depinde calificarea faptei persoanei care a fost supusă achiziției de control, precum și mărimea pedepsei aplicate acestei persoane. Obiectivele prezentului studiu rezidă în analiza detaliată a problemei în cauză, în propunerea de soluții pentru cei care aplică legea penală și în generarea de idei care pot fi luate în considerare de către legiuitor în procesul de perfecționare a legii penale.

¹ *Brevitatis causa*, în cele ce urmează, părțile la o astfel de tranzacție vor fi desemnate prin termenii convenționali „înstrăinător” și „dobânditor”.

² În studiul de față, ca eșantion vor servi activitățile infracționale prevăzute la art.217¹, 236 și 290 CP RM.

³ Se are în vedere expozeul cu caracter ficțional al persoanei care efectuează măsura specială de investigații, prin care acestea i se creează o identitate și un trecut credibil, pasibil de verificat în fața unui suspect sau a membrilor unui grup criminal (a unei organizații criminale) în care se dorește infiltrarea.

Rezultate și discuții

În practica judiciară este abordată diferit problema (ne)consumării infracțiunii comise de înstrăinătorul supus achiziției de control.

În următoarele spețe, infracțiunea respectivă a fost considerată consumată: • *C.D. a fost condamnat în baza alin.(1) art.236 CP RM. În fapt, la 05.07.2017, aproximativ la ora 18.00, acesta se afla în preajma unui local de pe str. Nicolae Dimo, mun. Chișinău. Acționând de comun acord cu alte persoane (care nu au fost identificate de organul de urmărire penală), urmărind scopul punerii în circulație a unor semne bănești false, C.D. i-a vândut investigatorului sub acoperire cu pseudonimul „V.I.” trei bancnote false cu valoarea nominală de 50 de euro [7];* • *H.V. a fost condamnat în conformitate cu alin.(1) art.236 CP RM. În fapt, la 24.08.2017 acesta se deplasa cu automobilul din or. Durelești, mun. Chișinău, spre Aeroportul Internațional Chișinău. Acționând de comun acord cu alte persoane (care nu au fost identificate de organul de urmărire penală), urmărind scopul punerii în circulație a unor semne bănești false, H.V. i-a vândut investigatorului sub acoperire cu pseudonimul „V.C.” opt bancnote false cu valoarea nominală de 500 de euro [8];* • *U.S. a fost condamnat în baza alin.(1) art.290 CP RM. În fapt, la 21.08.2015, aproximativ la ora 19.00, acesta se afla în apropiere de bd. Dacia, mun. Chișinău. În aceste circumstanțe, U.S. i-a vândut lui X, ofițer de investigații sub acoperire, contra sumei de 400 de euro, două arme cu țeava lisă, precum și două cartușe care fac parte din categoria munițiilor letale [9].*

În opoziție, într-o altă speță, infracțiunea, comisă de înstrăinătorul supus achiziției de control, a fost considerată neconsumată, fiind atestată întreruperea ei la etapa de tentativă. Totuși, în respectiva speță nu sunt explicate cauzele întreruperii infracțiunii la etapa de tentativă: *B.R. a fost acuzat de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art.27 și la lit.f) alin.(3) art.217¹ CP RM. În fapt, la 04.05.2010 și la 25.06.2010 acesta s-a aflat pe bd. Mircea cel Bătrân, mun. Chișinău. În aceste circumstanțe, B.R. i-a vândut contra sumei de 400 de lei unui polițist, care a acționat în calitate de „cumpărător”, 12,05 g de substanță de culoare verde, în stare uscată, mărunțită. În rezultatul constatării tehnico-științifice, s-a stabilit că această substanță reprezintă marijuana [10].* Astfel, nu este clar dacă efectuarea în privința lui B.R. a achiziției de control a constituit temeiul invocării la calificare a art.27 CP RM.

Dar este oare justificat să considerăm că efectuarea achiziției de control poate constitui temeiul invocării art.27 CP RM la calificarea infracțiunii comise de înstrăinătorul supus acestei măsuri speciale de investigații?

Pentru a răspunde la această întrebare, este util să analizăm metamorfozele pe care le-a suferit un act oficial de interpretare judiciară, care, datorită implicațiilor sale, prezintă un interes deosebit pentru teoria și practica de aplicare a legii penale autohtone. Ne referim la Hotărârea Plenului Judecătorei Supreme a Federației Ruse cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efecte puternice sau toxice, nr.14 din 15.06.2006 (în continuare – Hotărârea Plenului JS FR nr.14/2006). Acest act conține anumite explicații care nu se regăsesc în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară de aplicare a legislației penale ce reglementează circulația drogurilor, etnobotanicelor sau analoagelor acestora și a precursorilor, nr.2 din 26.12.2011 (în continuare – Hotărârea Plenului CSJ RM nr.2/2011) [11].

Astfel, în varianta în vigoare a Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006, la pct.13¹ se specifică următoarele: „Având în vedere că dispoziția alin.1 art.228¹ din Codul penal al Federației Ruse⁴ nu prevede, ca semn obligatoriu al laturii obiective a infracțiunii corespunzătoare, urmări prejudiciabile sub formă de distribuire ilegală fie de mijloace narcotice, substanțe psihotrope sau analogi ai acestora, fie de plante care conțin mijloace narcotice sau substanțe psihotrope, fie de părți ale acestor plante, care conțin mijloace narcotice sau substanțe psihotrope, punerea lor în circulație ilegală trebuie considerată infracțiune consumată din momentul în care făptuitorul a realizat tot ceea ce este necesar pentru a-i transmite dobânditorului mijloacele, substanțele sau plantele respective, indiferent dacă dobânditorul le-a obținut în posesie sau nu, inclusiv în situația în care o astfel de transmitere este săvârșită în procesul de efectuare a unei achiziții de control sau a unei alte măsuri speciale de investigații, desfășurate în conformitate cu legea [...] . În astfel de ipoteze, extragerea din traficul

⁴ Alin.1 art.228¹ din Codul penal al Federației Ruse* stabilește răspunderea pentru „fabricarea, punerea în circulație sau expedierea ilegală de mijloace narcotice, substanțe psihotrope sau analogi ai acestora, ori punerea în circulație sau expedierea ilegală fie de plante care conțin mijloace narcotice sau substanțe psihotrope, fie de părți ale acestor plante, care conțin mijloace narcotice sau substanțe psihotrope”.*

*Уголовный кодекс Российской Федерации. В: *Собрание законодательства Российской Федерации*, 1996, №25.

ilicite de către reprezentanții organelor de drept a mijloacelor, substanțelor sau plantelor respective nu influențează asupra calificării infracțiunii corespunzătoare ca fiind consumată" [12].

Pentru comparație, în varianta inițială a Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006 găsim, la pct.13, o explicație din care se desprinde o altă concluzie: „În cazurile în care transmiterea mijloacelor narcotice, a substanțelor psihotrope sau a analogilor acestora se realizează în procesul de efectuare a unei achiziții de control desfășurate de către reprezentanții organelor de drept în conformitate cu legea [...], fapta trebuie calificată potrivit alin.3 art.30⁵ și alineatul corespunzător al art.228¹ din Codul penal al Federației Ruse, deoarece în asemenea situații are loc extragerea din traficul ilicite a mijloacelor narcotice, a substanțelor psihotrope sau a analogilor acestora" [13]. Varianta inițială a pct.13 al Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006 a fost valabilă aproximativ nouă ani, până la adoptarea Hotărârii Plenului Judecătoriai Supreme a Federației Ruse cu privire la introducerea modificărilor în Hotărârea Plenului Judecătoriai Supreme a Federației Ruse, nr.14 din 15.06.2006, cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la infracțiunile legate de mijloacele narcotice, substanțele psihotrope, cu efecte puternice sau toxice, nr.30 din 30.06.2015 (în continuare – Hotărârea Plenului JS FR nr.30/2015) [14].

Această schimbare cu 180 de grade a opticii Plenului Judecătoriai Supreme a Federației Ruse a provocat, cum era de așteptat, vii polemici și controverse în doctrina penală. Astfel, unii doctrinari consideră că, chiar dacă se efectuează achiziția de control, infracțiunea, comisă de înstrăinătorul supus acestei măsuri speciale de investigații, se consumă. Printre acești doctrinari se numără: S.N. Bezuglâi [15, p.105], V.E. Tonkov [16], A.I. Rolik [17], S.M. Kliujev [18], T.A. Ogari [19] etc. Alți doctrinari au un punct de vedere opus și consideră că, în condițiile efectuării achiziției de control, infracțiunea, pe care o săvârșește înstrăinătorul supus acestei măsuri speciale de investigații, se întrerupe la etapa de tentativă. Printre acești doctrinari îi consemnăm pe: A.N. Klassen, M.S. Kirienko [20], N.F. Murașov [21], V.A. Kadanțev [22], I.V. Tanaga [23] etc.

În acest registru, este necesar să facem o precizare importantă: prin Hotărârea Plenului JS FR nr.30/2015 a fost, de asemenea, revizuită definiția noțiunii „punerea în circulație”. Tocmai această revizuire a condiționat modificarea abordării din același act oficial cu privire la interpretarea judiciară a momentului de consumare a infracțiunii comise de înstrăinătorul supus achiziției de control, abordare despre care am vorbit *supra*. Dacă în Hotărârea Plenului JS FR nr.30/2015 n-ar fi fost revizuită definiția noțiunii „punerea în circulație”, atunci în această hotărâre n-ar fi fost modificată nici abordarea cu privire la interpretarea judiciară a momentului de consumare a infracțiunii comise de înstrăinătorul supus achiziției de control.

In concreto, în varianta inițială a pct.13 al Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006 se explica: „Prin „punerea ilegală în circulație de mijloace narcotice, substanțe psihotrope sau analogi ai acestora” trebuie de înțeles fie transmiterea oneroasă sau gratuită, indiferent de mod (vânzare, donare, schimb, achitarea datoriei, darea cu împrumut etc.), a acestora către alte persoane, fie înstrăinarea de mijloace narcotice, substanțe psihotrope sau analogi ai acestora printr-un alt procedeu (de exemplu, prin injectare)” [13]. În varianta în vigoare a pct.13 al Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006 găsim o altă explicație: „Prin „punerea ilegală în circulație fie de mijloace narcotice, substanțe psihotrope sau analogi ai acestora, fie de plante care conțin mijloace narcotice sau substanțe psihotrope, fie de părți ale acestor plante, care conțin mijloace narcotice sau substanțe psihotrope, trebuie de înțeles activitatea ilegală a unei persoane îndreptată spre înstrăinarea oneroasă sau gratuită (vânzare, donare, schimb, achitarea datoriei, darea cu împrumut etc.) a acestora către o altă persoană (în continuare – dobânditor). În același timp, însăși transmiterea de către făptuitor a mijloacelor, substanțelor sau plantelor înstrăinate către dobânditor poate fi efectuată prin orice metode, inclusiv: nemijlocit; prin comunicarea dobânditorului a informației cu privire la locul în care se află mijloacele, substanțele sau plantele respective; prin depunerea acestora într-un ascunziș convenit cu dobânditorul; prin administrarea dobânditorului a unei injecții etc.” [12].

În legătură cu aceasta, N.F. Murașov relevă: „În varianta inițială a pct.13 al Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006, punerea în circulație a drogurilor era considerată infracțiune consumată din momentul transmiterii acestora altor persoane, ceea ce implica primirea drogurilor de către aceste alte persoane. O astfel de poziție se baza pe lege și corespunde legii și în prezent. În conformitate cu varianta în vigoare a pct.13 al Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006, punerea în circulație a drogurilor a devenit o tranzacție unilaterală, ceea

⁵ Alin.3 art.30 din Codul penal al Federației Ruse stabilește: „Tentativă de infracțiune se consideră acțiunea (inacțiunea) intenționată a unei persoane, îndreptată nemijlocit spre săvârșirea unei infracțiuni, dacă infracțiunea nu a fost săvârșită până la capăt din cauza unor circumstanțe ce nu depind de această persoană”.

ce exclude primirea drogurilor de către dobânditor. Potrivit acestei variante, săvârșind o tentativă de infracțiune, făptuitorul va răspunde pentru ea ca pentru o infracțiune consumată” [21]. Această notă de clarificare este extrem de importantă în contextul analizei pe care o vom efectua *infra*.

Este de subliniat că însăși dispoziția alin.1 art.228¹ din Codul penal al Federației Ruse nu a suportat modificări legate de conținutul noțiunii „punerea în circulație”. Mai mult, N.F. Murașov învederează un detaliu nelipsit de interes: „A fost respinsă inițiativa unui grup de deputați ai Dumei de Stat a Federației Ruse ca în legea penală să fie prevăzut că urmează a fi calificată ca infracțiune consumată tentativa de punere în circulație a drogurilor de către înstrăinătorul supus achiziției de control. La 27.01.2009, un alt grup de deputați a formulat din nou aceeași propunere. Guvernul Federației Ruse nu a susținut nici în acel caz respectivul proiect de lege” [24]. În alți termeni, prin adoptarea Hotărârii Plenului JS FR nr.30/2015 s-a făcut ceea ce nu s-a reușit atunci când a eșuat dubla încercare de modificare a legii penale ruse. Astfel, lipsește confirmarea legală a „transformării” în infracțiune consumată a tentativei de punere în circulație a drogurilor de către înstrăinătorul supus achiziției de control. Această „transformare” poate fi considerată un exemplu de încălcare a principiului separației puterilor în stat, deoarece puterea judiciară și-a arogat competențe pe care Constituția nu i le-a acordat.

Din această analiză a Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006 reiese că în prezent în Federația Rusă nu există, ca și înainte, niciun temei legal de a considera infracțiune consumată tentativa de punere în circulație de către înstrăinătorul supus achiziției de control a unor entități corporale sau încorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă.

Acum să vedem cum stau lucrurile în Republica Moldova. În hotărârile explicative relevante ale Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova este consacrată abordarea referitoare la conținutul noțiunii „punerea în circulație”, care este similară cu abordarea din varianta inițială a Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006.

In concreto, în subpct.16) pct.4 al Hotărârii Plenului CSJ RM nr.2/2011 se specifică: „Înstrăinarea ilegală de plante care conțin droguri sau etnobotanice ori de droguri, etnobotanice sau analogi ai acestora reprezintă orice acțiune (vânzare, donare, schimb, achitare a datoriei, dare cu împrumut etc.) în urma căreia posesor al substanțelor respective devine o altă persoană. [...] Înstrăinarea ilegală de droguri, etnobotanice sau analogi ai acestora se consideră infracțiune consumată *în momentul primirii acestor substanțe de către o altă persoană* (în acest exemplu și, în continuare, pe tot parcursul studiului de față sublinierea prin scrierea cu caractere cursive ne aparține – *n.a.*)” [11]. În același timp, în subpct.11) pct.4 al Hotărârii Plenului CSJ RM nr.2/2011 se explică: „Procurarea de droguri, etnobotanice sau analogi ai acestora este considerată obținerea lor de către o persoană printr-o tranzacție *ilicită* (cumpărare, primire cu titlu de împrumut, de cadou sau în schimbul altor mărfuri și obiecte, precum și în calitate de mijloc de decontare reciprocă pentru o lucrare realizată, un serviciu prestat sau ca rambursare a datoriei etc.), *în urma căreia aceasta devine posesorul acestor substanțe*” [11].

La lit.i) pct.1 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre purtarea (portul), păstrarea (deținerea), transportarea, fabricarea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor de foc, a munițiilor sau a substanțelor explozive, păstrarea neglijentă a armelor de foc și a munițiilor, nr.31 din 09.11.1998 (în continuare – Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998), este consemnat: „Comercializare ilegală de arme, muniții, substanțe explozive se consideră transmiterea neautorizată a acestora prin vânzare, dăruire, împrumut etc. cu scopul dobândirii unui beneficiu sau fără acesta” [25]. Totodată, la lit.g) pct.1 al Hotărârii Plenului CSJ RM nr.31/1998 se menționează: „Procurare a armelor de foc, a armelor albe, a munițiilor și a substanțelor explozive se consideră obținerea acestora prin diferite metode (cumpărare, primire în formă de cadou, eliberare în contul datoriei, schimb, găsim etc.) *fără autorizația organelor competente*” [25].

Nu în ultimul rând, în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false (art. 236 CP), nr.23 din 29.10.2001, găsim următoarele explicații: „Punere în circulație [...] reprezintă operațiunea, prin care produsul fabricării *este pus în circuitul financiar*, putând să constea în: efectuarea plăților, schimbul, vânzarea-cumpărarea, depunerile bănești la o instituție financiară, darea cu împrumut, donația, înapoierea restului sub formă de semne bănești false, expedierea poștală, transmiterea către o persoană publică, cu titlu de remunerație ilicită (pentru a o corupe) etc.” (pct.3); „Punerea în circula-

ție a banilor falși se consideră consumată din momentul transmiterii chiar și a unui singur exemplar al acestora” (pct.7) [26].

Așa cum am putut vedea *supra*, în hotărârile explicative relevante ale Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova este consacrată abordarea referitoare la conținutul noțiunii „punerea în circulație”, care este similară cu abordarea din varianta inițială a Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006: înstrăinarea ilegală se consideră infracțiune consumată din momentul transmiterii către dobânditor a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, ceea ce implică dobândirea ilegală a acestor entități de către dobânditor; întrucât înstrăinarea ilegală este o tranzacție bilaterală, se califică drept tentativă de infracțiune fie neprimirea de către dobânditor a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, fie dobândirea legală a acestor entități.

Din aceasta reiese concluzia firească: în Republica Moldova, abordarea privitoare la consumarea punerii în circulație de către înstrăinătorul supus achiziției de control a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, trebuie să fie similară cu abordarea din varianta inițială a Hotărârii Plenului JS FR nr.14/2006.

Înstrăinarea ilegală a entităților corporale sau incorporale aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, care nu este urmată de dobândirea ilegală a acestor entități, marchează consumarea *de facto* a infracțiunii. Ceea ce ne interesează este momentul consumării *de-jure* a infracțiunii. Sub acest aspect, ne raliem poziției exprimate de S.A. Ivancina: „Conceptul de infracțiune consumată se referă doar la varietatea sa juridică. Iată de ce nu este admisibilă confundarea infracțiunii consumate *de facto* cu infracțiunea consumată *de jure*. Momentul de consumare a infracțiunii poate fi doar unul, și anume – momentul de consumare *de jure*” [27, p.17]. Această concluzie a lui S.A. Ivancina își găsește fundamentare în textul legii penale autohtone: conform alin.(1) art.25 CP RM, „infracțiunea se consideră consumată dacă fapta săvârșită întrunește toate semnele constitutive ale componenței de infracțiune”.

Astfel, de exemplu, momentul trecerii unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, în posesia ilegală a dobânditorului reprezintă momentul de consumare *de jure* a infracțiunilor prevăzute la art.217¹ (în prezența modalității normative de înstrăinare ilegală), la art.290 (în modalitatea normativă de comercializare fără autorizația corespunzătoare) etc. din Codul penal. Respectiv, momentul de introducere a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false în circuitul financiar reprezintă momentul de consumare *de jure* a infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM (în modalitatea normativă de punere în circulație)⁶.

În corespundere cu art.27 CP RM, „se consideră tentativă de infracțiune acțiunea sau inacțiunea intenționată îndreptată nemijlocit spre săvârșirea unei infracțiuni dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, aceasta nu și-a produs efectul”. În cazul infracțiunilor prevăzute la art.217¹ (în prezența modalității normative de înstrăinare ilegală), la art.290 (în modalitatea normativă de comercializare fără autorizația corespunzătoare) etc. din Codul penal, achiziția de control a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, poate fi considerată cauză independentă de voința înstrăinătorului, care face să nu-și producă efectul acțiunea de trecere a respectivelor entități în posesia ilegală a dobânditorului. *Ad similibus*, în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM (în modalitatea normativă de punere în circulație)⁷, efectuarea aceleiași măsuri speciale de investigații poate fi considerată cauză independentă de voința înstrăinătorului, care face să nu-și producă efectul acțiunea de introducere a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false în circuitul financiar.

Referindu-se la criteriul obiectiv ce caracterizează infracțiunea consumată, S.N. Bezuglâi susține că acesta presupune „plenitudinea acțiunilor întreprinse, necesare obiectiv pentru a se obține rezultatul infracțional” [15, p.120]. La rândul său, A.V. Gornostai remarcă: „În ipoteza infracțiunilor formale, tentativa se atestă atunci când fapta prejudiciabilă nu este săvârșită în volum deplin” [28, p.103].

Așadar, în cazul infracțiunilor formale, delimitarea infracțiunii consumate de tentativa de infracțiune se face în funcție de caracterul complet (în ipoteza infracțiunii consumate) sau incomplet (în ipoteza tentativei de infracțiune) al săvârșirii faptei prejudiciabile. Amintim că fapta prejudiciabilă a dobânditorului este o

⁶ Cu diferențele de rigoare, aceste afirmații sunt valabile, de exemplu, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.237 CP RM (în ipoteza în care punerea în circulație se exprimă în înstrăinarea cardurilor sau a altor instrumente de plată false, nu și în folosirea acestora).

⁷ Aceeași precizare.

complinire a faptei prejudiciabile pe care o săvârșește înstrăinătorul. Pe cale de consecință, dacă fapta prejudiciabilă a dobânditorului nu corespunde deplin parametrilor stabiliți în legea penală, fapta prejudiciabilă a înstrăinătorului nu poate fi considerată consumată.

Privitor la criteriul subiectiv ce caracterizează infracțiunea consumată, S.N. Bezuglâi susține că acesta presupune „evaluarea gradului de realizare de către făptuitor a intenției infracționale” [15, p.105]. Sprijinim punctul de vedere al lui V.D. Ivanov că ambele criterii – obiectiv și subiectiv – sunt necesare în egală măsură pentru stabilirea consumării infracțiunii: „Criteriul obiectiv-subiectiv presupune plenitudinea atât a săvârșirii faptei prejudiciabile, cât și a realizării intenției infracționale. Oricare acțiune (inacțiune) intenționată este expresia orientării subiective a unei manifestări infracționale și, viceversa, orientarea subiectivă a unei manifestări infracționale își găsește expresia în acțiunea (inacțiunea) comisă cu intenție” [29, p.84]. Într-o manieră mai laconică, S.A. Ivancina reproduce aceeași idee: „Infracțiunea se consideră consumată, dacă fapta săvârșită corespunde tuturor semnelor componente acelei infracțiuni spre a cărei săvârșire a fost îndreptată intenția făptuitorului” [27, p.7].

Din interpretarea sistemică a hotărârilor explicative relevante ale Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova deducem că este parte a unui întreg obținerea de către dobânditor a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, în rezultatul transmiterii lui de către înstrăinător a acestor entități. Această acțiune a dobânditorului nu este decât o complinire a acțiunii pe care o săvârșește înstrăinătorul. Înstrăinarea - dobândirea este un proces unitar, nu două procese de sine stătătoare. Înstrăinarea nu se rezumă la încetarea posesiei înstrăinătorului. Ea presupune inerent trecerea posesiei către dobânditor.

Această condiție este necesară, dar nu și suficientă. O altă condiție la fel de necesară se referă la caracterul procesului de înstrăinare – dobândire. Or, în art.217¹, 236,⁸ 290 etc. din Codul penal se are în vedere nu o înstrăinare -- dobândire oarecare. Se are în vedere o înstrăinare - dobândire ilegală.

În acest registru, A.I. Rarog specifică: „Trăsătura indispensabilă a intenției, ca formă de vinovăție, o constituie conștientizarea caracterului ilegal al faptei săvârșite” [30, p.662]. Puncte de vedere asemănătoare exprimă: G.A. Esakov, A.V. Ragulina, I.A. Iurcenko [31] și O.V. Poleakova [32]. În cazul transmiterii ilegale a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, intenția înstrăinătorului este ca respectivele entități să treacă în posesia anume ilegală a dobânditorului. Intenția înstrăinătorului nu poate fi ca entitățile corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, pe care le transmite ilegal, să treacă în posesia legală a dobânditorului. În caz contrar, ar trebui să vorbim, probabil, despre predarea benevolă a respectivelor entități în condițiile stabilite de lit.f) alin.(1) art.76 CP RM, alin.(5) art.217 sau de alin.(3) art.290 CP RM.

Așadar, acțiunea săvârșită de dobânditor trebuie să aibă un caracter ilegal, la fel cum are caracter ilegal acțiunea săvârșită de înstrăinător. Dacă acțiunea săvârșită de dobânditor nu are un caracter ilegal, acțiunea săvârșită de înstrăinător rămâne fără efect, întrerupându-se la etapa de tentativă. În acest caz, întrucât intenția înstrăinătorului ca entitățile corporale sau incorporale aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, să treacă în posesia ilegală a dobânditorului, nu-și găsește realizarea integrală, vom fi în prezența tentativei la una dintre infracțiunile prevăzute la art.217¹ (în prezența modalității normative de înstrăinare ilegală)⁹, la art.236 (în modalitatea normativă de punere în circulație, care, la rândul său, presupune modalitatea faptică de vânzare)¹⁰, la art.290 (în modalitatea normativă de comercializare fără autorizația corespunzătoare)¹¹ etc. din Codul penal.

⁸ În cazul infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM dobândire ilegală de către complice a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false atestăm în ipoteza în care punerea în circulație de către autor a acestor falsuri se concretizează în vânzarea semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false.

⁹ Nu ne referim la cazul în care, înainte de înstrăinarea ilegală a drogurilor sau a analogilor acestora, făptuitorul a săvârșit alte acțiuni în scop de înstrăinare a acestora, în vederea realizării aceleiași intenții infracționale: producere; preparare; experimentare; extragere; prelucrare; transformare; procurare; păstrare; expediere; transportare etc. În asemenea cazuri, infracțiunea se va considera consumată din momentul săvârșirii primei dintre aceste acțiuni.

¹⁰ Nu ne referim la ipoteza în care, înainte de punerea în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false, făptuitorul a săvârșit fabricarea în scopul punerii în circulație a acestora, în vederea realizării aceleiași intenții infracționale. Într-o asemenea ipoteză, infracțiunea se va considera consumată din momentul fabricării semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false.

¹¹ Nu ne referim la situația în care, înainte de comercializarea fără autorizația corespunzătoare a armelor de foc, cu excepția armei de vânătoare cu țevă lisă, sau a munițiilor, făptuitorul a săvârșit alte acțiuni, în vederea realizării aceleiași intenții infracționale: purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea sau repararea fără autorizația corespunzătoare; sustragere. În asemenea situații, infracțiunea se va considera consumată din momentul săvârșirii primei dintre aceste acțiuni.

Mai este de precizat că, în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM (în modalitatea normativă de punere în circulație), intenția celui care pune în circulație este ca semnele bănești false sau titlurile de valoare false să fie introduse în circuitul financiar. Intenția celui care pune în circulație nu poate fi ca entitățile respective să fie extrase din circuitul financiar. În caz contrar, ar trebui să vorbim, probabil, despre predarea benevolă a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false în condițiile stabilite de lit.f) alin.(1) art.76 CP RM¹². Dacă intenția celui care pune în circulație este ca semnele bănești false sau titlurile de valoare false să fie introduse în circuitul financiar nu-și găsește realizarea integrală, vom fi în prezența tentativei la una dintre infracțiunile prevăzute la art.236 CP RM (în modalitatea normativă de punere în circulație)¹³.

Teza realizării parțiale a intenției de înstrăinare ilegală de către persoana, supusă achiziției de control, a unor entități corporale sau incorporale aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, se confirmă și din perspectiva erorii de fapt.

Astfel, N.F. Murașov opinează: „Prin Hotărârea nr.30/2015, Plenul Judecătoriai Supreme a Federației Ruse consideră infracțiune consumată transmiterea drogurilor de către înstrăinătorul supus achiziției de control unor reprezentanți ai organelor de drept. În acest mod, Plenul Judecătoriai Supreme a Federației Ruse ignoră eroarea de fapt în care se află înstrăinătorul respectiv, eroare care influențează asupra calificării faptei pe care o comite. Or, în condițiile de efectuare corectă a achiziției de control, înstrăinătorul nu cunoaște că drogurile trec nu în posesia ilegală a unei persoane, așa cum și-a dorit el, dar în posesia legală a unei persoane care acționează sub acoperire” [21]. Dezvoltând ideea, același autor consemnează: „Fapta, specificată la alin.1 art.228¹ din Codul penal al Federației Ruse, se exprimă în aceea că făptuitorul nu pur și simplu transmite drogurile unei alte persoane. Transmiterea, pe care o comite, are un caracter ilegal, fiind interzisă de lege. În cazul achiziției de control, nu atestăm o transmitere ilegală, deși făptuitorul consideră că săvârșește tocmai o astfel de transmitere. În astfel de cazuri, suntem în prezența unei erori de fapt care afectează calificarea infracțiunii” [33].

În același context, suscită interes și opiniile altor penaliști. De exemplu, E.V. Novikova susține: „Oricât de sofisticate ar fi metodele de transmitere în posesie și de obținere în posesie a drogurilor, înstrăinarea lor poate fi considerată consumată numai dacă sunt acceptate de către *dobânditorul ilegal*. [...] Transmiterea de droguri, care nu a fost succedată de procurarea lor ilegală, trebuie calificată ca tentativă de înstrăinare ilegală” [34]. După V.N. Vinokurov, „punere în circulație a drogurilor se consideră înstrăinarea lor, care presupune prezența unui dobânditor. Acest dobânditor nu trebuie să fie un reprezentant al organelor de drept. În consecință, dacă lipsește dobânditorul ilegal, punerea în circulație nu se consumă” [35]. Nu în ultimul rând, A.N. Klassen și M.S. Kirienko relevă: „Intenția de punere în circulație se realizează atunci când obiectul material (imaterial) al infracțiunii este transmis unor terțe persoane. Dacă însă acțiunea în cauză este săvârșită în contextul unor măsuri speciale de investigații, ea nu poate fi considerată infracțiune consumată” [20].

Este de precizat că, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM, cel care pune în circulație semnele bănești false sau titlurile de valoare false îndeplinește rolul de autor al infracțiunii. Cel care procură de la autor respectivele entități se consideră complice la infracțiune. Se are în vedere complicitatea prin acordarea de mijloace de săvârșire a infracțiunii (contraechivalentul semnelor bănești false sau al titlurilor de valoare false) sau prin promiterea dinainte a procurării obiectului material (imaterial) al infracțiunii¹⁴. În ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.217¹, 290 etc. din Codul penal, cel care înstrăinează ilegal entitățile corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, are calitatea de coautor al infracțiunii. Celălalt coautor este persoana care procură ilegal respectivele entități. Observăm că, dincolo de anumite nuanțe ce diferențiază infracțiunile prevăzute la art.217¹, 290 etc. din Codul penal de infracțiunile prevăzute la art.236 CP RM, în cazul tuturor acestor infracțiuni înstrăinătorul și dobânditorul participă la săvârșirea aceleiași infracțiuni¹⁵.

¹² Cu diferențele de rigoare, aceste afirmații sunt valabile, de exemplu, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.237 CP RM (în ipoteza în care punerea în circulație se exprimă în înstrăinarea cardurilor sau a altor instrumente de plată false, nu și în folosirea acestora).

¹³ Aceeași precizare.

¹⁴ Aceeași precizare.

¹⁵ Din aceste argumente rezultă explicația la întrebările: *de ce* coruperea activă (art.325 CP RM) trebuie calificată consumată chiar dacă potențiala persoană coruptă a refuzat să ia remunerația ilicită; *de ce* cumpărarea de influență (alin.(1¹) art.326 CP RM) trebuie calificată consumată chiar dacă potențialul traficant de influență a refuzat să ia remunerația ilicită?; *de ce* darea de mită (art.325 CP RM) trebuie calificată consumată chiar dacă potențiala persoană mituită a refuzat să ia remunerația ilicită? Explicația constă în următoarele: corupătorul / cumpărătorul de influență / mituitorul nu este un participant la coruperea pasivă (art.324 CP RM) / traficul de influență (alin.(1) art.326 CP RM) / luarea de mită (art.333 CP RM). Aceste infracțiuni sunt infracțiuni bilaterale disociate*.

A priori, legătura subiectivă dintre participanți trebuie să fie bilaterală. Aceasta rezultă din esența termenului „cooperare” utilizat în art.41 CP RM pentru definirea noțiunii de participație: „Se consideră participație cooperarea cu intenție a două sau mai multor persoane la săvârșirea unei infracțiuni intenționate”. Nu poate fi bilaterală legătura subiectivă dintre înstrăinătorul, care intenționează să comită o infracțiune, și dobânditorul care intenționează să prevină, să descopere, să investigheze etc. această infracțiune. A.A. Pomelov susține just că intenția celor care efectuează achiziția de control nu poate consta în consumul sau punerea în circulație a entităților ce constituie obiectul acestei măsuri speciale de investigații [5]. În adevăr, din art.33 al Legii nr.59/2012 reiese că intenția reprezentanților organelor de drept, care realizează achiziția de control, se exprimă, după caz, în: efectuarea unei constatări tehnico-științifice sau expertize judiciare; investigarea unei infracțiuni; identificarea făptuitorilor care au săvârșit o infracțiune. Din alin.(1) art.1 al Legii nr.59/2012 deducem că intenția reprezentanților organelor de drept, care desfășoară activitatea specială de investigații, constă *inter alia* în: prevenirea și combaterea criminalității; descoperirea și cercetarea infracțiunilor etc.

Din această perspectivă, ce ar însemna să considerăm infracțiune consumată punerea în circulație de către înstrăinătorul, supus achiziției de control, a unor entități corporale sau incorporale aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă?

În primul rând, aceasta ar însemna că reprezentanții organelor de drept, care realizează achiziția de control, impulsionează săvârșirea de infracțiuni, în loc să prevină săvârșirea acestora. În această privință, V.S. Korostelev remarcă: „Una dintre sarcinile activității speciale de investigații este prevenirea promptă a comiterii unei infracțiuni. Dacă această sarcină nu poate fi îndeplinită în faza de divulgare a intenției, ea trebuie îndeplinită la etapele în care infracțiunea nu s-a consumat” [36]. Este contrară legii orice „jonglare” cu etapele activității infracționale, admisă de reprezentanții organelor de drept, care realizează achiziția de control. Or, în corespundere cu alin.(3) art.4 al acestei legi, „înfăptuirea măsurii speciale de investigații pentru realizarea altor scopuri și sarcini decât cele prevăzute de prezenta lege nu se admite”. Totodată, conform alin.(1) art.81 CP RM, „la aplicarea pedepsei pentru infracțiunea neconsumată se ține cont de circumstanțele în virtutea cărora infracțiunea nu a fost dusă până la capăt”. Printre asemenea circumstanțe nu se poate număra încălcarea prevederilor Legii nr.59/2012, exprimată în omisiunea de îndeplinire a sarcinilor stabilite în această lege.

În al doilea rând, considerarea ca infracțiune consumată a punerii în circulație de către înstrăinătorul, supus achiziției de control, a unor entități corporale sau incorporale aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, ar putea avea efecte negative în planul echității pedepsei aplicate.

Sub acest aspect, V.A. Kadanțev relevă pe bună dreptate: „Conform art.66 din Codul penal al Federației Ruse, mărirea pedepsei pentru tentativa de infracțiune nu poate depăși trei pătrimi din maximumul celei mai aspre pedeapsă prevăzute la articolul corespunzător din Partea specială a acestui cod pentru infracțiunea consumată.¹⁶ Din acest punct de vedere, nu poate fi pus semnul egalității între cei care au înstrăinat drogurile în procesul efectuării în privința lor a achiziției de control și cei care au înstrăinat efectiv droguri. În aceste două cazuri, gradul de pericol social diferă semnificativ. În primul caz, drogurile sunt extrase din traficul ilicit și nu ajung la consumatori. În al doilea caz, drogurile ajung la consumatori. Răspunderea acestor doi înstrăinători diferiți nu trebuie să fie aceeași, iar pedeapsa aplicată lor trebuie să aibă scopul restabilirii echității sociale” [22].¹⁷

De exemplu, nu ar fi întemeiat ca traficanții de influență și cumpărătorul de influență să fie considerați coautori ai aceleiași infracțiuni și, astfel, să răspundă în baza la lit.b) alin.(2) art. 326 CP RM. Or, pur și simplu, nu există o infracțiune a cărei latură obiectivă ar putea să fie executată în comun de către traficanții de influență și cumpărătorul de influență. Disocierea de către legiuitor a infracțiunilor de genul celor prevăzute la alin.(1) și (1¹) art.326 CP RM are ca efect disocierea intențiilor care stau la baza lor.

În contrast, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.217¹, 236, 290 etc. din Codul penal, înstrăinătorul și dobânditorul participă la comiterea aceleiași infracțiuni. Fapta înstrăinătorului și cea a dobânditorului nu sunt disociate în plan intențional. Activitatea infracțională comună a acestora trebuie privită sub aspect bivalent, și nu individual, nu prin disocierea contribuției fiecăruia dintre ei.

* GRAMA, M. Cazuri speciale de complicitate. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe sociale”*, 2019, nr.8, p.51-59. ISSN 1814-3199

¹⁶ Pentru comparație, potrivit alin.(3) art.81 CP RM, „mărirea pedepsei pentru tentativă de infracțiune ce nu constituie o recidivă nu poate depăși trei pătrimi din maximumul celei mai aspre pedeapsă prevăzute la articolul corespunzător din Partea specială a prezentului cod pentru infracțiunea consumată”.

¹⁷ Aceasta nu trebuie să ducă spre ideea că trebuie calificată ca tentativă fapta prejudiciabilă urmată, de exemplu, de confiscarea – specială sau extinsă – a bunurilor infracționale. Spre deosebire de achiziția de control, confiscarea nu se efectuează în timpul săvârșirii unei infracțiuni. Judecătorul care dispune confiscarea bunurilor infracționale nu are cum să se erijeze în parte a unei infracțiuni cu caracter tranzacțional. În concluzie, deoarece este efectuată *post-factum*, confiscarea nu poate afecta calificarea infracțiunii.

În adevăr, pericolul social al infracțiunilor consumate prevăzute la art.217¹, 236,¹⁸ 290 etc. din Codul penal constă în aceea că dobândirea ilegală a unor astfel de entități lezează efectiv valorile sociale și relațiile sociale ocrotite de legea penală. Nu același lucru se poate afirma despre ipoteza înstrăinării către reprezentanții organelor de drept, care realizează achiziția de control, a unor entități corporale sau incorporale aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă. V.N. Borkov, V.F. Lugovik [37], R.S. Tihonova și V.E. Cealkina [38] afirmă cu drept cuvânt că, în cazul tentativei de infracțiune, obiectul juridic este nu vătămat, ci doar periclitat. Altfel spus, în acest caz, obiectul juridic este lezat nu efectiv, ci potențial.

Având în vedere toate considerentele menționate mai sus, o singură concluzie se poate desprinde: efectuarea achiziției de control trebuie să constituie temeiul invocării art.27 CP RM la calificarea infracțiunii comise de înstrăinătorul supus acestei măsuri speciale de investigații. Pentru ca această concluzie să aibă finalitatea scontată, recomandăm legiuitorului: să modifice art.27 CP RM, astfel încât alineatul unic al acestui articol să devină alineatul (1); să completeze art.27 CP RM cu alineatul (2) care să aibă următoarea dispoziție: **„Efectuarea achiziției de control, în temeiul Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, se consideră cauză independentă de voința înstrăinătorului, care face să nu-și producă efectul acțiunea de trecere a entităților corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, în posesia ilegală a dobânditorului. Prezentul articol se invocă la calificarea faptei prejudiciabile săvârșite de către un astfel de înstrăinător”**.

Concluzii

În esență, achiziția de control reprezintă o acțiune de simulare a săvârșirii unei infracțiuni, desfășurată de către cei abilitați să efectueze această acțiune în vederea îndeplinirii unor sarcini ale activității speciale de investigații, prin care se urmărește prevenirea consumului sau a punerii în circulație a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă (de exemplu: medicamente contrafăcute; droguri sau analogi ai acestora; semne bănești false sau titluri de valoare false; carduri sau alte instrumente de plată false; arme de foc sau muniții etc.).

Efectuarea achiziției de control trebuie să constituie temeiul invocării art.27 CP RM la calificarea infracțiunii comise de înstrăinătorul supus acestei măsuri speciale de investigații.

În cazul infracțiunilor prevăzute la art.217¹ (în prezența modalității normative de înstrăinare ilegală), la art.290 (în modalitatea normativă de comercializare fără autorizația corespunzătoare) etc. din Codul penal, achiziția de control a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, poate fi considerată cauză independentă de voința înstrăinătorului, care face să nu-și producă efectul acțiunea de trecere a respectivelor entități în posesia ilegală a dobânditorului. *Ad similibus*, în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM (în modalitatea normativă de punere în circulație)¹⁹, efectuarea aceleiași măsuri speciale de investigații poate fi considerată cauză independentă de voința înstrăinătorului, care face să nu-și producă efectul acțiunea de introducere a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false în circuitul financiar.

Este parte a unui întreg obținerea de către dobânditor a unor entități corporale sau incorporale, aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă, în rezultatul transmiterii lui de către înstrăinător a acestor entități. Această acțiune a dobânditorului nu este decât o complinire a acțiunii pe care o săvârșește înstrăinătorul. Înstrăinarea - dobândirea este un proces unitar, nu două procese de sine stătătoare. Înstrăinarea nu se rezumă la încetarea posesiei înstrăinătorului. Ea presupune inerent trecerea posesiei către dobânditor. Această condiție este necesară, dar nu și suficientă. O altă condiție la fel de necesară se referă la caracterul procesului de înstrăinare - dobândire. Or, în art.217¹, 236,²⁰ 290 etc. din Codul penal se are în vedere nu o înstrăinare - dobândire oarecare. Se are în vedere o înstrăinare - dobândire ilegală.

¹⁸ În cazul infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM, dobândire ilegală de către complice a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false atestăm în ipoteza în care punerea în circulație de către autor a acestor falsuri se concretizează în vânzarea semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false.

¹⁹ Cu diferențele de rigoare, aceste afirmații sunt valabile, de exemplu, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.237 CP RM (în ipoteza în care punerea în circulație se exprimă în înstrăinarea cardurilor sau a altor instrumente de plată false, nu și în folosirea acestora).

²⁰ În cazul infracțiunilor prevăzute la art.236 CP RM, dobândire ilegală de către complice a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false atestăm în ipoteza în care punerea în circulație de către autor a acestor falsuri se concretizează în vânzarea semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false.

Referințe:

1. Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații, nr.59 din 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.113-118.
2. ВЕСЕЛОВСКИЙ, А.А. О законодательном регулировании проведения оперативно-розыскного мероприятия «проверочная закупка». В: *Актуальные проблемы оперативно-розыскной деятельности в современных условиях: Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции*. Орёл: Орловский юридический институт Министерства внутренних дел Российской Федерации имени В.В. Лукьянова, 2016, с.5-8. ISBN 978-5-88872-140-7
3. ИВАНОВА, Е.В. *Использование специальных знаний при выявлении и расследовании преступлений, связанных с опасными для здоровья веществами* / Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2014. 472 с.
4. ЧУМАРОВ, С.А. О понятии проверочной закупки наркотических средств. В: *Вестник Сибирского юридического института ФСКН России*, 2012, №2, с.108-113. ISSN 2542-1735
5. ПОМЕЛОВ, А.А. К вопросу о сущности оперативно-розыскного мероприятия – проверочная закупка. В: *Деятельность правоохранительных органов в современных условиях: Сборник материалов XXII Международной научно-практической конференции*. Иркутск: Восточно-Сибирский институт МВД Российской Федерации, 2017, с.273-279. ISBN 978-5-9538-0042-6
6. MITRACHE, C., STĂNOIU, R., MOLNAR, I. et. al. *Noul Cod penal comentat. Vol.I.* / G. Antoniu (coord.). București: C.H. Beck, 2006. 600 p. ISBN 973-655-954-8
7. *Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 29.01.2019*. Dosarul nr. 1ra-33/2019. [Accesat: 31.07.2019] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13022
8. *Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 27.03.2019*. Dosarul nr. 1ra-464/2019. [Accesat: 31.07.2019] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13284
9. *Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 31.05.2017*. Dosarul nr. 1ra-991/2017. [Accesat: 31.07.2019] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=8866
10. *Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 28.01.2014*. Dosarul nr. 1ra-51/2014. [Accesat: 31.07.2019] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=1334
11. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară de aplicare a legislației penale ce reglementează circulația drogurilor, etnobotanicelor sau analoagelor acestora și a precursorilor, nr.2 din 26.12.2011*. [Accesat: 01.08.2019] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=251
12. *Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 15 июня 2006 г. № 14 «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами» (с изменениями, внесенными постановлениями Пленума от 23 декабря 2010 г. № 31, от 30 июня 2015 г. № 30 и от 16 мая 2017 г. № 17)*. [Accesat: 01.08.2019] Disponibil: <https://vsrf.ru/documents/own/8251/>
13. *Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 15 июня 2006 г. № 14 «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами»*. [Accesat: 01.08.2019] Disponibil: <https://rg.ru/2006/06/28/verhovny-sud.html>
14. *Постановление Пленума Верховного Суда РФ от 30 июня 2015 г. № 30 «О внесении изменений в постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 15 июня 2006 г. № 14 «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами»*. [Accesat: 02.08.2019] Disponibil: <https://legalacts.ru/doc/postanovlenie-plenuma-verkhovnogo-suda-rf-ot-30062015/>
15. БЕЗУГЛЫЙ, С.Н. *Ответственность за неоконченное преступление по уголовному законодательству Российской Федерации: проблемы теории и практики* / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Белгород, 2017. 203 с.
16. ТОНКОВ, В.Е. Постановление Пленума Верховного Суда РФ «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами»: некоторые особенности. В: *Российский судья*, 2006, №11, с.7-10. ISSN 1812-3791
17. РОЛИК, А.И. Преступление, предусмотренное ст.228¹ УК РФ: спорные вопросы характеристики. В: *Lex Russica*, 2014, Т.96, №9, с.1079-1092.
18. КЛЮЖЕВ, С.М. Новые подходы правоприменителя при квалификации преступлений о незаконном сбыте наркотических средств, выявленных в результате оперативно-розыскной деятельности. В: *Марийский юридический вестник*, 2015, №4, с.70-72. ISSN 2413-0664
19. ОГАРЬ Т.А. Некоторые вопросы квалификации сбыта наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов, осуществляемой в рамках оперативно-розыскного мероприятия. В: *Современные тенденции развития науки и технологий*, 2016, №1-7, с.83-87. ISSN 2413-0869

20. КЛАССЕН, А.Н., КИРИЕНКО, М.С. Трансформация позиции Верховного Суда РФ по вопросу квалификации сбыта наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов. В: *Законодательство и экономика*, 2015, №8, с.60-65. ISSN 0869-1983
21. МУРАШОВ, Н.Ф. О проблемных положениях новой редакции постановления Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 15 июня 2006 г. №14. В: *Наркоконтроль*, 2016, №1, с.11-21. ISSN 2072-4160
22. КАДАНЦЕВ, В.А. Почему сбыт наркотических средств в ходе оперативно-розыскных мероприятий считается оконченным составом преступления? В: *Отечественная юриспруденция*, 2017, №3, с.75-77. ISSN 2412-8228
23. ТАНАГА, И.В. Особенности объективной стороны преступления, предусмотренного статьей 228¹ Уголовного кодекса Российской Федерации. В: *Общество и право*, 2014, №3, с.99-103. ISSN 1727-4125
24. МУРАШОВ, Н.Ф. Актуальные вопросы противодействия незаконному обороту наркотиков. В: *Наркоконтроль*, 2016, №4, с.31-38. ISSN 2072-4160
25. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre purtarea (portul), păstrarea (deținerea), transportarea, fabricarea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor de foc, a munițiilor sau a substanțelor explozive, păstrarea neglijentă a armelor de foc și a munițiilor, nr.31 din 09.11.1998.* [Accesat: 01.08.2019] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=39
26. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false (art.236 CP), nr.23 din 29.10.2001.* [Accesat: 01.08.2019] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=245
27. ИВАНЧИНА, С.А. *Оконченное преступление: закон, теория, практика* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2012. 25 с.
28. ГОРНОСТАЙ, А.В. *Кримінальна відповідальність за замах на злочин*. Харків: Юрайт, 2013. 232 с. ISBN 978-966-2740-17-2
29. ИВАНОВ, В.Д. *Ответственность за покушение на преступление*. Караганда: Карагандинская высшая школа МВД, 1974. 168 с.
30. *Энциклопедия уголовного прав. Т. 4. Состав преступления*. Санкт-Петербург: Издание профессора Малинина, 2005. 796 с. ISBN 5-91005-004-4
31. ЕСАКОВ, Г.А., РАГУЛИНА, А.В., ЮРЧЕНКО, И.А. Осознание как компонент интеллектуального элемента умысла: дискуссионные вопросы. В: *Государство и право*, 2004, №6, с.25-26. ISSN 0132-0769
32. ПОЛЯКОВА, О.В. Субъективная сторона преступления в уголовном праве. В: *Альманах современной науки и образования*, 2010, №1, Ч. II, с.79-81. ISSN 1993-5552
33. МУРАШОВ, Н.Ф. О некоторых положениях статьи В.Н. Курченко «Проблемы квалификации сбыта наркотиков: судебное толкование». Доктринальное толкование. В: *Наркоконтроль*, 2015, №2, с.35-41. ISSN 2072-4160
34. НОВИКОВА, Е.В. Сбыт при незаконном обороте наркотических средств, психотропных веществ, их прекурсоров и аналогов. В: *Проблемы борьбы с преступностью и подготовки кадров для правоохранительных органов: Международная научно-практическая конференция (Минск, 24 января 2018 г.): Тезисы докладов*. Минск: Академия МВД, 2018, с.183-184.
35. ВИНОКУРОВ, В.Н. Квалификация преступлений, предусмотренных ст.228, 228¹ УК РФ, в свете новой редакции Постановления Пленума Верховного Суда РФ «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с наркотическими средствами, психотропными, сильнодействующими и ядовитыми веществами». В: *Наркоконтроль*, 2015, №4, с.5-9. ISSN 2072-4160
36. КОРОСТЕЛЕВ, В.С. Сбыт специальных технических средств, предназначенных для негласного получения информации при проверочной закупке: дилемма квалификации. В: *Вестник молодых ученых и специалистов Самарского государственного университета*, 2016, №1, с.136-143. ISSN 2311-4576
37. БОРКОВ, В.Н., ЛУГОВИК, В.Ф. Контролируемое преступление: уголовно-правовые и оперативно-разыскные аспекты. В: *Известия Алтайского государственного университета*, 2018, №3, с.160-164. ISSN 1561-9443
38. ТИХОНОВА, Р.С., ЧАЛКИНА, В.Э. Проблемы уголовной ответственности за неоконченное преступление. В: *Перспективы развития науки в современном мире: Сборник статей по материалам XVI Международной научно-практической конференции*. Уфа: Дендра, 2019, с.7-12.

Date despre autor:

Vitalie STATI, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: stativitalie71@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1371-4961

Prezentat la 24.08.2019